

Implicarea României în Afganistan – garanția intrării în NATO¹ (Romania's Involvement in Afghanistan – A Guarantee of NATO Membership)

Ioan Mircea PAȘCU

The events of September 11, 2001 have triggered a major change in the international system. In their aftermath, international terrorism has become the main threat and this war against it was launched. Romania then decided to behave like a NATO member by getting involved in the Afghanistan campaign. The mission in which it was involved also coincided with the modernization of the Romanian army, a process which was carried out in order to make it compatible with the armies of the member states of the North Atlantic Alliance. Regardless of how the withdrawal from Afghanistan took place, Romania's objective can be said to have been achieved, which is to demonstrate that it is a member on which allies can rely.

Key words: *Afghanistan, Membership, Mission, North Atlantic Alliance, Romanian Army.*

Evenimentele petrecute pe 11 septembrie 2001 pot fi interpretate ca fiind cele care au generat o schimbare de mari proporții în sistemul internațional. Cum se spune în limba engleză, *game changer*, deci se schimbă jocul complet. Atitudinea pe care am luat-o noi, românii, atunci a fost de a ne comporta ca aliați *de facto* ai NATO și, în felul acesta, de a ne înscrie în efortul general al Alianței, de rezolvare a unei asemenea probleme extrem de mari și de importante. După acel moment, terorismul internațional a devenit principala amenințare și s-a declanșat războiul împotriva lui, care a durat foarte mult. A fost un moment cu un puternic impact asupra vieților noastre, ale cetățenilor obișnuiți, pentru că raportul dintre viața noastră privată și dreptul la intruziune pe care l-au căpătat autoritățile s-a schimbat în favoarea celui din urmă.

Momentul din 11 septembrie 2001 a produs o solidaritate a NATO, iar țările membre ale Alianței au simțit nevoia să activeze Art. 5, dar nu pentru că Statele Unite ale Americii ar fi avut nevoie de lucrul acesta, ci ca un semn de solidaritate la adresa lor. De altfel, Statele Unite deja stabiliseră un anumit model de acțiune, ce consta în faptul de a nu mai interveni singure, ci în cadrul unor coaliții. Astfel, am avut o coaliție în primul război din Golf, una în Somalia, una în Kosovo și, ulterior, în Afganistan și în Irak. Deci, s-a impus acest model care a însemnat operațiuni multinaționale.

Mai există și o altă contribuție: prin cele întâmplate în Afganistan, paradigma NATO s-a schimbat, în sensul că, dacă până atunci domina apărarea teritorială, dintr-o dată s-au creat forțe expediționare care au schimbat o serie întreagă de parametri în organizarea organismului militar. Unipolarismul pe care Statele Unite l-au manifestat după ieșirea din joc a Uniunii Sovietice a fost epuizat cu mare rapiditate, prin necesitatea angajării în războiul din Afganistan și prin acțiunea din Irak. Statele Unite au suferit o hemoragie de autoritate și una materială – 2-3 trilioane de dolari constituie datoria pe care SUA au făcut-o tocmai pentru a finanța participarea la aceste operațiuni. De aici, o întreagă serie de consecințe.

În ceea ce privește România, obiectivul ei a fost de la bun început acela de a demonstra că este demnă de a fi primită în NATO, că este capabilă să acționeze și că este utilă celorlalți parteneri din NATO. Apoi, gândirea la vremea respectivă a pornit de la întrebarea „de ce să moară ostașii americani pentru apărarea țării noastre?”, căreia noi am

---

¹ Prelegere susținută în cadrul Conferinței naționale *AFGANISTAN. Două decenii de prezență NATO*, organizată la Iași, pe 21 octombrie 2021, de Primăria Municipiului Iași, Fundația Colegiul Național de Apărare – Sucursala Iași și Universitatea „Petre Andrei” din Iași.

încercat să-i dăm un răspuns inclusiv prin angajarea noastră în Afganistan. Am avut atunci ocazia de a demonstra viitorilor aliați că pot conta pe noi.

Obstacole au fost de la bun început și trebuie să reținem că principalul a fost faptul că Armata română, în toată perioada de la finalul celui de-al Doilea Război Mondial până la momentul Afganistan, a fost adepta doctrinei războiului întregului popor, al apărării pe toate azimuturile. Deci, era o concepție ce prevedea o atitudine statică și, dintr-o dată, în NATO s-a schimbat paradigma și a trebuit să efectuăm această schimbare foarte rapid, fără să avem timp să o pregătim sub raport teoretic. Am reușit să o facem și, în felul acesta, am depășit acest mare și prim obstacol. În al doilea rând, a fost un obstacol de natură logistică, pentru că operațiunile din Afganistan au fost condiționate de transportul propriu al forțelor trimise acolo și de mentenanța lor, tot prin forțe proprii, la fața locului. Și România a fost confruntată cu această situație. Prima angajare a noastră a fost în cadrul *Forței Internaționale pentru Asistență și Securitate* (ISAF), care era legată numai de Kabul. Am participat acolo cu un pluton de poliție militară și cu un avion C130, care a fost pus pe pista aeroportului din Kabul ultimul. După câteva zboruri executate și după demonstrarea profesionalismului piloților noștri, a fost adus imediat printre primele avioane, în rândul întâi. Vă spun asta pentru că știu chiar de la piloții care au zburat cu acel avion.

A fost o discuție la Londra, la sfârșitul lui 2001, iar noi am avut acolo ca reprezentanți pe Secretarul de Stat Major și pe regretatul general Ioan Sorin, care ulterior s-a ocupat de inserția trupelor acolo. Inițial, noi trebuia să mergem la Bagram și nu la Kandahar, dar lucrurile s-au schimbat din mers și, atunci când am primit telefonul de la Londra, unde discuțiile începuseră de la nivel de brigadă, le-am spus că noi nu suntem în stare să trimitem o brigadă acolo și că așteptăm până când discuțiile vor ajunge la niveluri mai joase. Și, într-adevăr, așa s-a și întâmplat și am putut să introducem acel batalion în Kandahar și nu Bagram. Astfel am putut să materializăm obiectivul nostru pentru a demonstra cine suntem și ce putem să facem. Ni s-a spus să punem tot echipamentul greu pe o navă, care aparținea forțelor armatei, și să-l ducem la Doha. L-am dus, iar de acolo a fost un pod aerian organizat de americani, care l-au transportat până la Kandahar. Iar sarcina noastră a fost să trimitem acolo oamenii cu armamentul ușor, cu cele 4 avioane C130 pe care am avut prevederea să le luăm atunci când ne-au fost oferite, în anii '90. Le-am luat și le-am folosit din plin și iată că au fost foarte utile. Spun lucru acesta pentru că atunci, în calitate de secretar de stat, am participat la multele și lungile discuții legate de decizia de a lua sau nu avioanele respective. Ele au fost oferite mai întâi Poloniei, care le-a refuzat, au fost oferite Ungariei, care le-a refuzat și au fost oferite României, care le-a acceptat. Ulterior, ministrul ungar a venit să ne ceară să efectuăm un transport de la Budapesta până în Afganistan, pentru că aveau nevoie de lucru acesta, iar noi aveam avioane C130. Atuncia nu am rezistat și am spus: „domnule, refreșează-mi, te rog, memoria! Nu v-au fost oferite și vouă?” Ministrul s-a bătut cu palma peste frunte. Deci, am avut această posibilitate de a transporta oamenii prin mijloace proprii și de a asigura și mentenanța.

A fost o idee foarte bună a Statului Major General să lăsăm acolo echipamentul greu și oamenii să vină și să plece numai cu armamentul ușor asupra lor, iar mentenanța să se facă la fața locului. Când am ajuns în Kandahar cu primii „scorpioni roșii” și cu generalul Ciucă, pe atunci era maior, căldura era atât de mare încât, dacă nu erai atent și ai fi pus mâna pe un TAB care a stat în soare, îți rămânea pielea lipită de el. Noi nu am avut aer condiționat pe vehiculele respective și am trimis specialiștii care au montat astfel de instalații la fața locului. Deci, acest echipament greu a rămas tot timpul acolo, s-au rotit numai militarii și în felul acesta am făcut o mare economie.

În ceea ce privește realizările, una foarte importantă a fost aceea că un mare număr din unitățile noastre operaționalizate au căpătat experiența de luptă în câmpul operațional de acolo și, în felul acesta, am obținut ceva ce altfel n-am fi putut să dăm militarilor noștri: o

asemenea experiență. Au fost foarte mulți care au trecut prin teatrul de operații și cred că lucrul acesta este unul dintre cele mai mari câștiguri pentru noi, deoarece astfel am inițiat într-adevăr reforma serioasă a organismului militar, care însemna reducerea unor cifre de la circa 300 000 la sub 100 000 de militari. Lucrul acesta a trebuit făcut rapid, astfel încât să fie terminat până în momentul în care avea loc Summitul de la Praga. Câștigul a constat în faptul că noi am redus unități militare care nu au avut experiență de luptă. Pentru a înțelege situația, trebuie să ne uităm la București în timpul Revoluției, când pentru a stăpâni situația din punct de vedere militar a trebuit să aducem unități din afara Capitalei, de la Râmnicu Sărat. Deși aveam un număr foarte mare de oameni, nu erau capabili să execute misiuni de luptă toți, ci numai o parte dintre ei. Această reducere a fost voluntară, prin *Ordonanța 7*, care prevedea că oamenii puteau opta dacă rămân sau pleacă (primind un număr de solde). Deci, se rămânea în unități operative și, din punctul acesta de vedere, erau oameni pe care puteai conta. Astfel, deși am redus numărul, am crescut capacitatea de apărare a țării. Au existat critici foarte puternice atunci, venite în primul rând dinspre Partidul România Mare, că distrugem apărarea țării ș.a.m.d. Or, acuzațiile erau ilogice, căci dacă ne distrugem apărarea țării ne îndepărtăm de intrarea în NATO. Ideea nu era să creem o problemă Alianță, ca să vină ea să ne apere, ci să fim noi capabili să ne apărăm și, eventual, să-i apărăm și pe alții. Și lucrul acesta s-a realizat numai prin operaționalizarea unităților care au rămas.

Îmi amintesc de momentul în care am avut primele pierderi – au fost doi oameni, Fogoroși și Samuilă –, când ne-am dat seama că trebuie să avem un moment de reflecție și să pregătim opinia publică, pentru că, dacă ar fi fost exploatat acel moment în mod negativ, s-ar fi pus sub semnul întrebării tot efortul nostru, fie de până atunci, fie și cel ulterior. Atunci am discutat personal cu șefii tuturor partidelor reprezentate în Parlament și am obținut acordul lor – al tuturor, fără niciun fel de rețineră – că acel eveniment tragic nu va fi exploatat politic. Deci, iată că fără sprijin popular această operațiune n-ar fi putut să aibă loc.

Am avut militari inteligenți, iar experiența lucrului la nivelul Statelor Majore au fost bunuri foarte prețioase pe care militarii noștri și le-au însușit. Am avut activitatea CIMIC (cooperarea între civili și militari), în care militarii și-au desfășurat și activități care se adresau în primul rând comunităților locale. Chiar acum, după retragerea abruptă din Afganistan și după revenirea talibanilor, mă gândeam ce a rămas din acele PRT-uri (*public relation*) pe care le-am făcut în tot Afganistanul.

Important este că am reușit să ne extragem și să încheiem misiunea noastră în timp util cu forțe proprii. Nu am ajuns ca în ultimile zile să avem o serie întregă de probleme, ci am făcut-o la timp, cu forțe proprii, sub control total.

Un alt element care trebuie luat în calcul este relația bilaterală cu Statele Unite ale Americii. Faptul că acestea ne-au solicitat permisiunea de a utiliza teritoriul, spațiul aerian și apele teritoriale ale României a fost un lucru pozitiv pentru noi, un prilej de a intra într-un dialog direct cu ele. Mai mult decât atât, am fost întrucâtva inițiați mai repede în procedurile NATO atunci când au început primele zboruri ale SUA peste teritoriul român. Ei au venit cu solicitările de permisiune de survol, pe care le-a adus ambasadorul Michael Guest, noi le-am primit și, după aceea, el ne-a spus: „haideți să aplicăm standardele NATO, vă notificăm doar când zburăm și, dacă aveți cumva vreo obiecție, să ne spuneți dinainte, ca să nu mai transmitem solicitări de genul acesta de fiecare dată când avem zboruri”. A avut dreptate, pentru că astfel de zboruri s-au multiplicat foarte mult. Iată un element care ne arată cât de repede am reușit să fim incluși în procedurile NATO, tocmai datorită faptului că am avut această relație bilaterală foarte strânsă de la bun început cu partenerul american.

Avem aprecierea comandanților militari la adresa militarilor români, care s-au dovedit demni de încredere. Și așa mai adăuga un element: în timp ce soldatul american era de regulă un băiat tânăr în jur de 20 ani, la noi militarul sub contract a fost un om în jur de 27-28 ani, deci cu o mai mare experiență profesională și de viață. De asemenea, a existat și aprecierea

politică de care România s-a bucurat atunci. Îmi amintesc că Dan Freed, un oficial american care lucra la *National Security Council*, care l-a însoțit pe președintele Bush imediat după Summitul de la Praga, în care am primit invitația de aderare, a venit la București. Așteptând sosirea coloanei oficiale în curtea Cotrocenilor, cu garda de onoare pregătită să dea onorul, el mi-a spus următorul lucru: „în clipa în care noi în Statele Unite am aflat că România și-a transportat forțele acolo cu mijloace proprii și când ne-am gândit că țări mari din NATO n-au putut să facă lucrul ăsta apelând la alții, la ucraineni și la ruși, ne-am dat seama că România trebuie admisă în NATO și, din acel moment, dumneavoastră erați în ochii noștri deja acceptați în NATO.”

Consider că nu este posibilă o revenire a Coaliției în Afganistan. Unul dintre motivele pentru care Statele Unite și alții au plecat de acolo a fost tocmai faptul că acest război a durat 20 de ani și societățile respective nu mai sunt atât de dispuse să tolereze în continuare o implicare. De așteptat în viitor este realizarea unui *modus vivendi* cu noul regim, care a învățat și el din lecțiile trecutului și probabil că acest lucru se va întâmpla într-o anumită perspectivă, cu condiția să nu existe excese și talibanii să poată permite punctual realizarea unor interese ale țărilor care au participat acolo.

România nu a mers acolo ca să construiască un stat democratic, ci pentru a-și atinge obiectivul. În timp ce Statele Unite s-au angajat în probleme de securitate în Afganistan, Uniunea Europeană, care este mult mai pudică în a se angaja militar, a preferat construcția statală. Toată participarea UE s-a configurat pe *institution building*. Îmi aduc aminte că, în Parlamentul European, am pus la un moment dat o întrebare care a rămas fără răspuns: „dacă ne gândim că mâine Statele Unite ale Americii se retrag și renunță la funcția de securitate, noi, europenii, vom prelua această funcție?” Nu mi-a răspuns nimeni. Mulți dintre europeni n-ar fi vrut să se retragă sau n-ar fi vrut să se retragă așa, da au fost lăsați practic pe niște aranjamente pe care a trebuit să le improvizeze, să scoată cât mai multă lume de acolo, cât s-a putut.

Dincolo de aceste aspecte, rămâne performanța strict tehnică a americanilor de a scoate 120 000 de oameni cu avioanele din Afganistan. Au fost critici referitoare la abandonarea Bagramului, care este aproape de Kabul. Principala cauză pe care au văzut-o și specialiștii occidentali dar și afganii înșiși a fost că, în clipa în care Statele Unite au hotărât să se retragă, talibanii au avut câștig total de cauză și politicienii statului afgan au înțeles că au rămas singuri și că trebuia să-și găsească o acomodare – lucru care s-a și întâmplat. S-a văzut ce repede au căzut toate orașele. În timpul evenimentelor, l-am întrebat pe un student afgan ce se întâmplă, de ce cad orașele unu după altul atât de rapid, și mi-a spus: „domnule, sunt înțelegeri care s-au încheiat între autorități și orașe și aceste înțelegeri sunt onorate.”

Pentru o revenire în Afganistan, ar trebui din nou să se realizeze un consens între toate țările și o „reîncălzire” a opiniei publice. Talibanii au plecat la Moscova, au discutat acolo, au primit promisiuni de ajutor; chinezii sunt și ei acolo și, în orice caz, cu toții sunt preocupați de evoluția terorismului – pentru că rușii au toată Asia Centrală, iar chinezii au Regiunea Uigură. Ca să nu mai vorbim de iranieni – care sunt și ei preocupați de terorism –, de pakistanezi – care i-au ținut pe teritoriul lor pe acești talibani în toată această perioadă. Dacă nu ar fi avut sanctuar și bază de operație în Pakistan, talibanii n-ar fi reușit să revină la putere. Cred că Afganistanul este o cauză pierdută cel puțin pentru următorii 20 de ani.

Putem să discutăm despre scopurile Statelor Unite ale Americii și despre impactul pozitiv și negativ al acestui război și al acestor acțiuni asupra statutului internațional al SUA, putem să discutăm despre logica retragerii intempestive din Afganistan, când acestea au dorit să-și elibereze mâinile pentru competiția cu China. Însă, în ceea ce ne privește pe noi, obiectivul nostru a fost acela de a demonstra cine suntem și de a ne asigura că vom fi acceptați în NATO. Și l-am atins.